

הלכות שבת סימן שמו שמו

באר הגולה רא

(*) ענין לעיל סימן שמו ענין טו ובמה שצוינו שם

הם פרמלית אמרין מצא מין את מינו ונעור, כמו שנתבאר סימן שסה. (כט) וכן אם התקנה רחבה הרבה ואין לה מחיצות מן הצדדים, (ל) דינה כרשות שלפניה, (לא) *וכן (ו) בגגין שלנו *הבולטין לפני הבתים, דינם (ז) כרשות שלפניהם (הגהות מרדכי פ"ק דשבת) *:

שמו על איזה הוצאה חייב מן התורה, ובו סעיף אחד:

א *מן התורה אינו חייב (א) אלא (ב) כשעוקר חפץ מרשות-היחיד והניחו ברשות-הרבים או איפקא,

א פשוט ברש שקת במשנה ונקרא

באר היטב

והוא מכניס מן פרמלית לרה"ע *כ"ס יסיר תחלה המפתח ויתנהו לאינו-יהודי או יטמינהו בפתח בתחתיתו או מצדיו. ובית שפתחו פתוח לפרמלית צריך לנהר שלא יטלטל מן הבית ולחזרו רק עד שעור המפתח שוקף שם ותו לא, ושם אין בחלק החיצון ד' והי פרמלית ומטלטל מרה"י לפרמלית, ונראי לאותו קהל שיעשו לפני הפתח איזה חדר שהוא רה"י ויבאי האיני-יהודי המפתח לשם ושוב אין חשש. ומשמע בפרדכי שיש חדר להביא ע"י תינק המפתח כמו ע"י אינו-יהודי בין דאין לנו ר"ה אלא פרמלית שהוא מרובנו, עכ"ל: (י) בגגין. בקאן מבאר הספק שמתפקין בו הרבה בענין הבית שיש לפניו לצד הרחוב גג בולט לרחוב ובגוי תחמיו בנסרים שקורין בל"א פי"ר

משנה ברורה

באור הלכה

וכן צריך לנהר שלא יטלטל מן הבית ולחזרו כשהוא פתוח לפרמלית רק עד שעור שהדלת שוקף שם ותו לא, דשם אין בחלק החיצון של האסקפה שפתוח לדלת ארבעה טפחים והי פרמלית, ומטלטל מרשות-היחיד לפרמלית (ט"ז): (כט) וכן אם התקנה. כעין שמצוי בגגין שלפני התיבות, שמוציאין הקורות לחצר ומחפין עליהם בנסרים: (ל) דינה כרשות שלפניה. ועל-פן אסור להכניס ממנה לפניו שאין לה מחיצות. ולענין ההוצאה לחצר, אם היה בצדה פרמלית מטר, ואם היה רשות הרבים בצדה אסור להוציא, (יג) דכיון שמקנה, יש עליה דין פרמלית, וכנ"ל בסימן שמה סעיף יד: (לא) וכן בגגין וכו'. פתח ה"ט"ז: בקאן מבאר הספק שמתפקין בו הרבה אנשים בענין הבית שיש לפניו לצד הרחוב גג בולט לרחוב¹⁶⁶, שקורין בלשון-אשכנז פי"ר-ליב"ן, מה דינם, אם יוכל לטלטל לשם מן הבית; והרבה טועים לומר, תקנה הבולט לרחוב יורד וסותם והי כאלו בניו עד למטה בארץ, ומכאן משמע להדיא דדרך שפתח הגג כרשות שלפניהם, ענין שם, וכן כתבו כל האחרונים. ומה תקנום? שאם יש לבליטת הגג (יז) עמודים לצד הרחוב, יעמיד (טו) מכון

כנגדם גם קנים לצד הבתים¹⁶⁶, ויהיה להגג שעליהם דין צורת-הפתח¹⁶⁶, ונמצא שיש צורת-הפתח מכל השלשה צדדים¹⁶⁶; ואם הם של בתים רבים שעומדים (טו) זה אצל זה, אין צריך לעשות לכל בית ובית, אלא יצוה תקון זה בשני בתים שעומדים בסוף מקצה מנה ומקצה מנה¹⁶⁸, אף צריכין לערב עורבין-הצרות, ואז מטר להכניס ולהוציא מן הבתים לתחת הגגין וכן להפך [אחרונים]. ובגלל גונא אסור להוציא ולהכניס (יח) מן רשות-הרבים תחת הגגין וכן להפך [ח"א]. והינו כשהיה רחב הכליטה ארבעה טפחים, דאז יש על שטח שפתחיה שם פרמלית. וענין חצי-אדם כלל נג סעיף יד מה שכתב עוד לענין הגאנאקע"ס¹⁶⁹ שסמוכים לבתי האשפזים והגג נשען על העמודים:

א (א) אלא וכו'. שנה נקרא מלאכה שלמה, שערך החפץ מרשות זה והניח ברשות אחר, אלא אם אינו עושה אלא חצי מלאכה, או שנעשית המלאכה שלמה על-ידי שנים, שנה עוקר וזה מניח, פטורים, שכן דרשו רבותינו ו"ל מקראי בפרק קמא דשבת, מדכתיב גבי חיוב חטאת "מעם הארץ בעשתה", העושה את פלה חייב חטאת ולא העושה את מקצתה, יחיד ועשה אותה חייב, שנים ועשו אותה פטורים. ומכל מקום מרובנו אסור, (ב) שמה יבוא כל אחד ואחד לעשות מלאכה שלמה: (ב) כשעוקר החפץ מרשות-היחיד. דע, דשם עקירה, לא דוקא כשעוקר החפץ מעל-גבי ארבעה טפחים, אלא אפלו אם היה החפץ מנח בכניו (ג) שלבוש בהן מערב-שבת ונטלו משם ופשט ידו לחוץ והניחו ברשות-הרבים, גם-כן חייב, דמה שהיה מנח מתחלה בכיסו חשוב כמנח על-גבי ארבעה טפחים, והוא לכוש בהן בטלן לגבי גופו, והנחת הגוף בהנחת חפץ דמיא, ומימלא כשנטלו משם חשוב עקירה. וכן כשהיה החפץ מנח בידו ברשות-היחיד מערב-שבת (ג) ופשט ידו לחוץ והניחו שם, גם-כן חייב, דמה שהיה מנח מתחלה בידו חייב כמנח על-גבי ארבעה טפחים, וידו וגופו דבר אחד הוא, וכן בזה לה לענין הנהגה, וכמו שביאר לקמה:

שער הצינור

(יג) הגר"א: (יד) והוא הדין אם העמיד קנים: (טו) הגר"ז: (טו) ולכאורה נראה דבנה לש להנהר שלא יהיה בין בית לבית שלשה טפחים¹⁷⁰: (יח) דאפלו אם לא עשה תקון, על-פל-פנים הוא פרמלית מחמת שהוא מקרה: (יח) כן מוכח שבת י"א עמוד ב וכן כתבו האחרונים: (א) כן כתבו התוספות בשבת ג' דבור המתחיל 'מאי טעמא', וכן מוכח דעת הרמב"ם:

הלכות שבת סימן שמו

אבל פשט ידו לפנים וחספץ בידו (ג) ונטלו חברו העומד בפנים, או שפשט ידו (ב) * לחוץ וחספץ בידו ונטלו חברו העומד בחוץ, שגה עקר וזה הניח, שגיהם פטורים, (ד) באבל אסור לעשות בן (ב) מדרבנן. ואם פשט ידו לפנים וחספץ בידו והניחו (ה) לתוך (א) יד חברו העומד בפנים, או שפשט ידו לפנים ונטל חספץ מתוך יד חברו העומד בפנים (ו) והוציאו לחוץ, שנמצא שהעומד בחוץ לברו עקר והניח, הוא חייב וחברו (ז) פטור אבל (ח) אסור. ונאפלו אם העומד בחוץ הוא אינו יהודי, אסור, מפני שהוא כנותנו על-מנת להוציא. והוא הדין להוציא ידו לחוץ (ח) והניחו ביד (ט) חברו העומד בחוץ

ב פן חביו שם
התוספות והרא"ש
והר"ן מפני שמכשיל
את חברו ג שם

באר היטב

התר; ודוקא בנדר המצוי, אבל בנדר מצוי אסור, אם לא מפני דרכי שלום, עין בגטין דף סא. ובע"ג דף נה משמע ברש"י דאפלו באינו יהודי אסור לסייעו בנדר שנצטווה, ע"ש. ועי' בי"ד סימן קנא ס"א ובש"ך שם. דר"ך ארץ לומר לאדם שעוסק במלאכה: תצלח מלאכתך, שבת דף פט, ואפלו לאינו יהודי, אבל מי שעוסק במלאכת אסור אסור לומר לו כך, גטין ספ"ה: (ט) חברו. ואם יד חברו למעלה מ"י פטור, דמקום פטור הוא. ויש חולקין, מגיד'משה. הוזק ונעקר חברו ממקומו וקבלו, פטורין, ואם רץ הוא עצמו וקבלו ה"ז ספק אם חייב, שאין ההנחה גמורה עד שגזר במקום שנתה לנח בשעת עקינה. הוזק מרה"ל רה"י רה"י באמצע או מרה"ל רה"י באמצע פטור, ואם הלך החפץ ב"י אמות ברה"ל זה ובי' אמות ברה"ל זה חייב; פשט ידו לפנים ונטל מים מעל גמא חייב^(א), שהמים כגוף אחד הם, ואם נטל פרות או שמן מעל גבי המים פטור, שהרי לא עקר מעל גבי מקום ד', שלא נחו על הארץ. וכתב רמ"מ: כששולחים לאינו יהודי להביא שר

(ח) לחוץ. ואם היתה ידו למטה מג' הנה כאלו היתה בארץ, וי"א בידו בטר גופו גריר, עין ב"מ פ"ק ג': (ב) מדרבנן. אבל מפרמלית לר"ה מפר, דלא גוררין גורה לגורה, עבודת הנהרשני סימן קד. ותיד'אהרן חולק עליו, ע"ש. מ"ש בסימן רסו ס"ז: (א) יד חברו. בידו של אדם חשוכים כד' על ד': (ז) אסור. לא משום אסור שבת, אלא שמכשיל את חברו וגורם לו להוציא חספץ וקעבר משום לפני עור לא תתן מכשל. ואם הוא מנח באפן שאם אפלו לא היה בידו היה יכול לשלו, לא עבר אלפני עור, ומ"מ אסורא ורבנן אפלו קטן אוכל נבלות כ"ד מצדו להפרישו כ"ש גדול שלא יסייע לו, הרא"ש. ונ"ל, דלאינו יהודי ליכא אסור לסייע במידו דאסור לו כמו אבר מן החי, אם לא דקאי בענין יכול לשלו, וכן אייתא בהר"א בע"ג דף ו' וכ"כ הר"ן וכ"כ התוספות בקדושת דף נו, ע"ש. וכתבו התוספות שם דאסור להושיט למומרים דבר אסור. ואסור להשאיל לאדם כלי מלאכה אם הוא חשך לעשות מלאכה בשבת, אם לא שיש לתלות שיעשה בה מלאכת

משנה ברורה

(ג) ונטלו חברו נכו', רוצה לומר, שלא נתן המכניס לתוך ידו אלא הוא לקח ממנו, דנמצא שעשה הראשון רק עקירה לבר והתנתקה עשה השני, ואפלו לא הניחו על גבי חרקה אלא השאירו בידו, (ז) הנתנה חשיבא: (ד) אכל אסור. השעם כ"ל^(א).

באור הלכה

* לחוץ וחספץ בידו נכו'. ואם היתה ידו למטה משלשה, הרי כאלו היתה בארץ ונחב לדעת הנכבדים והפאור^(א). ויש אומרים, דכיון שגופו בנשיות היתדי, ידו בטר גופו גריר ולא חשיבא הנתנה כלי זמן שלא היתה החפץ בארץ, עין במגיד'משנה פ"ק ג' יש גם הרבנו נתנאל, וכן אייתא בחדושי הר"ן:

והוא הדין (ט) אם עשה אדם אחד רק עקירה או הנתנה לבר, גם כן אסור מדרבנן^(א): (ח) לתוך יד חברו. ואף על גב דקמא לן, דכיון עקירה ובינ הנתנה, צריך שיהיה מקום שהוא ארבעה על ארבעה טפחים? (ו) ידו של אדם חשוכה כד' על ד': (ו) והוציא לחוץ. ונאפלו (ו) אם לא הניחו בארץ, הואיל והוא בידו הרי הוא כמנח בארץ, וכנ"ל: (ז) פטור אבל אסור. לא משום אסור שבת, אלא שמכשיל את חברו וגורם לו להוציא חספץ או להכניסו, ויש בזה אסור תורה משום 'לפני עור'. ואם הוא מנח באפן שאם אפלו לא היתה בידו היה יכול לשלו, דלא קעבר אלפני עור, (ח) מקל מקום אסור דרבנן איכא, דאפלו קטן אוכל נבלות בית-דין מציון להפרישו, (ט) כלי שפן גדול שלא יסייע לו. ולמוקד לעבודת-כוכבים אסור להושיט גם כן דבר אסור כמו לשאר ישראלי^(א). ואסור להשאיל לאדם כלי מלאכה אם הוא חשך לעשות בהם מלאכה בשבת, אם לא שיש לתלות שיעשה בה מלאכת התר; ודוקא בנדר המצוי, אבל אם היתאכרת התר אין מצוי לעשות אין תולין בה, אם לא מפני דרכי שלום (מ"א). עוד כתב, דלעבודת-כוכבים ליכא אסור לסייע במידו דאסור לו כמו אבר מן החי, לרב הפוסקים, אם לא דקאי בענין שאינו יכול לשלו, דשם שנת 'לפני עור'. אבל אם יש לו אבר מן החי משלו (י) או שיכול לקנות במקום אחר, ליכא אסורא. וכבאר הג"ר יורה דעה סימן קנא משמע דסבירא לה להלכה, דאפלו היכא דיכול לקנות במקום אחר גם כן אסור, עין שם, וכן פסק בפתחי תשובה שם בשם שו"ת אמונת-שמואל וכן מצדד בבכ"י יוסף שם. דר"ך ארץ לומר לאדם שעוסק במלאכה: תצלח מלאכתך! ואפלו לעבודת-גוילים; אבל מי שעוסק במלאכת אסור, אסור לומר לו כך: (ח) והניחו ביד חברו^(א). (י) ואם יד חברו למעלה מעשרה, פטור, דמקום פטור הוא. ויש חולקין. הוזק (י) ונעקר חברו ממקומו וקבלו, שגיהן פטורין: הראשון, משום דלא אתעביד הנתנה מכחו, שהשני חטפו באמצע הליכתו, והשני, משום דלא עשה רק הנתנה. ואם רץ הוא עצמו וקבלו, הרי זה ספק אם חייב, אף דעשה גם ההנתנה בעצמו, אפשר שאין ההנתנה

שער הציין

(ז) פן כתב המגן אברהם בשם הרמב"ם בסעף קטן ג וכן מוכח מהתוספות, ורוצה לומר, דכיון שידו אצל גופו ברשות אדם^(א), הרי הנתנה ידו הנתנה כל הגוף, והנתנה הגוף הנתנה חפץ דמאי: (ה) (פן מוכח בגמרא ג' עמוד ב, וידלקמה בסימן שח: (ו) אגרא: (ו) רמב"ם ויתוספות: (ח) הרא"ש. וליכאונה מה שכתב דרבנן לאו דוקא הוא, לפי מה דאיתא בבבב"ו י"ט 'הואה לחברו שהוא לבוש כלאים לפני גרסת הרמב"ם ופסק השלחן ערוך יורה דעה ש"ג) דצריך דאפלו בשוק, ומשמע שם בגמרא דלאו תקנתא דרבנן בעלמא הוא, ואם כן הוא הדין בעניננו, הלא מחייב למחות מידו מן התורה כדי להפרישו מאסור, ואיך סלקא דעמך שקשמומין לו בעל-הבית את החפץ להענין שיקח מידו ועל-ידיהו הוא מתלל שבת במלאכה דאורייתא לא יתא על הבעל-הבית רק אסור דרבנן, ונהי דלאו ד'לפני עור' לא שיהו כנה כיון שיכול העני לשלו בעצמו, על-כ"פנים הלא מן התורה מחייב למנוע מאסורא? ונראה לי, שיש דהיא ארמין לענין כלאים דמחייב למנוע, היכא שיש בידו למנוע על-ידי פשיטה וכהאי גוונא, אבל באין בידו למנוע לית בזה חייב מן התורה, והכא מרי דאינו יכול למנוע מלטל, וקא משמע לן הרא"ש דאפלו הכי אסור דרבנן יש היכא שהוא לוקח מידו, שהוא בכלל סביע ידו ועברי עברה: (ט) הרא"ש ויתוספות פ"ק קמא דשבת. ועין בש"ך יורה דעה קנ"א ויבגן אברהם שמוכח מדברי שניהם דבישוראל בוראי אסור מדרבנן בכל גווי: (י) מדהביא המגן אברהם דאיה התוספות קדושתין, עין שם: (כ) מגן אברהם בשם המגיד'משנה: (כ"ב) אגרא עדי סוף התפארת:

(א) כשהוציאן לחוץ (משנ"ב סעף קטן ח).

הַלְבוּת שֶׁת סִימָן שְׁמוֹ

ביאורים ומוספים

[מִשְׁנֵב ס"ק ז]

וְרוֹצֵה לומר, דְּכִינּוֹן שְׁדוֹ אֶצֶל גּוֹפוֹ בְּרִשּׁוֹת אֶתְדֵּ2.

[מִשְׁנֵב שם]

אִם עֲשֵׂה אֶדָּם אֶתְדֵּ יִקַּח עֲקִירָה אוֹ הִנָּחָה לְבַד, גַּם־כֵּן אֶסוּר מְדַבְּרָנָן⁴.

4) ולגבי הוצאה לבד בלא עקירה והנחה, כגון מים שהיו בדלי התלוי על גבי הבאר [שהוא רשות היחיד] ומוציאם אל מחוץ לבאר מבלי להניחם שם, הביא לקמן (סי' שנד ס"ק ח) שהפמ"ג הסתפק אם מותר לעשות כן.

[מִשְׁנֵב ס"ק ז]

וְלִמּוּקָם לְעִבּוּד־תְּפֻכְכִּים אֶסוּר לְהוֹשִׁיט גַּם־כֵּן דְּבַר־אֶסוּר קָמוּ לְשִׁאָר יִשְׁרָאֵל⁶.

5) מבואר מדבריו [בשם המג"א] שדין מומר כדון ישראל, שיש איסור לסייע לו בדבר איסור גם באופן שאין בו משום 'לפני עיור', כגון שגם בלעדיו היה יכול ליטול ולעשות את האיסור. אמנם השיך (ז"ד סי' קנא ס"ק ו, ציוין בשעה"צ כאן) כתב, שאין איסור לסייע למומר, ורק אם אינו יכול לעשות את האיסור בלעדיו אסור משום 'לפני עיור'. והדגול מרבבה (שם) ביאר, שאף שישאל שחטא ישראל הוא, מ"מ האיסור לסייע הוא מדין חובה להפריש את ישראל מן האיסור, ולכן איסור זה נוהג רק כלפי ישראל שעובר בשוגג, כיון שאז ביד ישראל אחר למונעו מהאיסור, אבל אין איסור לסייע למומר שרוצה לעבור איסור ולא יועיל מה שלא יסייע לו הישראל למונעו מעשיית האיסור. ובגליון מהרש"א (שם) ציון לדברי המג"א כאן, וכתב שדברי השיך תמוהים. ונפקא מינה למעשה לענין השכרת כלים או השאלתם למומר כשיודע שיחלל בהם את השבת, וכמבואר במשנ"ב בהמשך דבריו.

[מִשְׁנֵב ס"ק ח]

וְהִנִּיחוּ בְּיַד תְּבַרְו⁶.

6) ואם אותו אדם שהניחו בידו היה מהלך בשעת ההנחה, או שהניח על גבי בהמה כשהיא מהלכת, מבואר בשו"ע לעיל (סי' רטו ס"ב ו-ו) שפטור, ומ"מ לכתחילה אסור. ויש אופנים שהתירו, כמבואר שם.

[בִּיהַ"ל ד"ה לחוץ]

וְאִם הִנִּיחָה יָדוֹ לְמִשָּׁה מְשֻׁלָּשָׁה, הִי קְאִילוֹ הִנִּיחָה בְּאֶרֶץ חֹזֵב לְדַעַת תְּרַמְבִּ"ם וְתַקְאוּ⁷.

7) והיינו דוקא אם היד נחה מעט, אבל כל זמן שהיד עסוקה בהנחת החפץ, כתב החזו"א (או"ח סי' סב ס"ק כג ד"ה ובגמרא) שאינה נחשבת הנחה אף לדעות אלו.

וכל זה כשהיד פשוטה לרשות אחרת, אבל כשהיא ברשות הגוף כתב החזו"א (שם) שאין צריך שתנוח, שהרי במעביר ד' אמות ברה"ר וחפץ בידו תוך ג' טפחים לקרקע חייב גם כשהוא מהלך [וכן כתב שם בס"ק ד].

[מִשְׁנֵב ס"ק ז]

הַטַּעַם כִּנְ"ל⁸.

2) וכן מבואר בגמ' (שבת ג, א) שידו הפשוטה לרשות אחרת נחשבת לא נייה וכתב רש"י שם (ד"ה ואינו דומה) שלכן העניי שפשט ידו לפניו ונתן בעד"ב לתוכה והוציא העניי ידו לרה"ר פטור, כיון שלא עקר ממקום מונח, וכן מבואר בתוס' שם (ד"ה מאי טעמא), אמנם בתוס' בעירובין (כ, א ד"ה לא) מבואר שלפי האמת יש טעם נוסף לפטור, משום שדין היד כמקום פטור והנוטל ממנה או המניח בה נחשב כנוטל או מניח במקום פטור, ועל כן גם העניי המוציא ידו הפשוטה לפניו לחוץ נחשב כמוציא החפץ ממקום פטור. אמנם, אדם העומד ברשות הרבים ונטל חפץ בידו מרשות הרבים ופשט את ידו והכניסו לרשות היחיד, ונח מעט לפני שהניחו שם הרי זה חייב, ואין אומרים שבתחילה הונח החפץ בידו הנמצאת ברשות היחיד שהיא נחשבת כמקום פטור ושוב עקר ממקום פטור והניח ברשות היחיד עצמה, שהרי לא הניחו שם אלא הונח שם מאילו על ידי שח מעט, ולכן נחשב הכל כעקירה והנחה אחת כיון שזו היא דרך המלאכה. אמנם, אם קודם שהניח את החפץ ברשות היחיד העבירו לידו השניה שגם היא פשוטה לרשות היחיד, הרי זה פטור, והובאו דבריהם בחזו"א (או"ח סי' קה ס"ק יב), אמנם בחזו"א (שם ס"ק ג) פקפק שכל דבריהם הם בשיטת רש"י, אבל לפי התירוץ השני בתוס' (שם) אין ראייה לומר כן [וכן בשו"ת הלכות (ס"ו) השמיט דין זה]. ואם יצא רוב גופו לחוץ ומיעוטו נשאר בפנים ונח שם החפץ בידו, כתב החזו"א (שם סי' סב ס"ק ח) שהרי זה כאילו יצא כל גופו, וחייב בהנחת גופו.

והשו"ע הרב (ס"ו) הוסיף, שאף שידו הנמצאת ברשות אחרת נחשבת למקום פטור, מ"מ אין היתר להעביר מרשות לרשות דרכה, לפי שאסרו חכמים להעביר מרשות לרשות דרך מקום פטור, ולא הותר אלא לעקור מרשות הרבים ולהניח בידו הפשוטה שם. עוד כתב (שם), שיש חולקים וסוברים שידו של אדם הנמצאת במקום אחר אינה נחשבת למקום פטור, אלא דינה כמו הרשות שבה היא נמצאת, ויש להחמיר כדבריהם.

3) ובאופן שמוציא מכרמלית לרשות הרבים שאיסור ההוצאה אינו אלא מדרבנן, הביא בשעה"צ לקמן (סי' שמש ס"ק יד) את דעת אבן העזר שיש להתיר עקירה לבד או הנחה, אבל כתב שהבית מאיר חולק ואוסר. וכן דעת החזו"א (או"ח סי' קג ס"ק יט) שאסור, וכתב שכן הוא דעת המרדכי שהובא ברמ"א סי' שנה ס"א, והוסיף שכן מבואר בתוספתא (עירובין פ"ח ה"א) שהובאה גם ברמב"ם.

הלכות שפת סימן שמה

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ח]

הזורק מרשות הרבים לרשות הרבים ורשות היחיד באמצע, או מרשות היחיד לרשות הרבים באמצע, פטור⁸.

8) ואם החפץ עבר ברשות שבאמצע בפחות מג' טפחים לקרקע, דעת השר"ע לקמן (סי' שנב סוף ס"ב) שאין זה נחשב להנחה, ופטור. ודעת הגר"א (הובא במשנ"ב שם ס"ק טו ובביה"ל שם ד"ה גוללן) שנחשב הנחה, וחיוב.

[משנ"ב שם]

המוש"ט⁹ מרשות היחיד לרשות היחיד¹⁰.

9) ולענין מעביר מרשות היחיד לרשות היחיד דרך רשות הרבים, נחלקו הראשונים האם הוא חיוב, והיינו שנחלקו האם הדין של מושיט הוא דוקא במושיט את ידו מרשות היחיד לרשות היחיד דרך רשות הרבים והחפץ בידו, או גם בהולך עם החפץ בידו. דעת התוס' (עירובין לג, א ד"ה הוא) שבאופן שמעביר החפץ כשמהלך ברה"ר חיוב אפילו בשתי דיוטות זו כנגד זו נראה חז"א (א"ח סי' סב ס"ק ט את ג) שנחלק עם הרע"א בדין זה, שדעת הרע"א שחיובו הוא מטעם מעביר ד' אמות ברה"ר וחיוב אף על פי שהעקירה ההנחה הן ברשות היחיד, ודעת החז"א שחיובו הוא כעין מלאכת מושיט ולא מטעם מעביר ד' אמות ברה"ר. מאידך, דעת הרשב"א (שבת צו, א) והריטב"א (עירובין שם) שאין בזה אלא אסור דרבנן. ולענין הלכה, מדברי הרע"א (תשובות החדשות סי' א) נראה שחשש להחמיר כדעת התוס', אמנם החז"א (שם אות ה) כתב שנראה להלכה כהרשב"א והריטב"א, ושכן משמע גם ברמב"ם וכפשוטו הגמרא.

10) בדין מושיט מבואר בביה"ל לקמן (סי' שנד ס"א ד"ה אלא אם כן) בשם התוס'; שאינו חיוב אלא דוקא במניח את החפץ ביד אדם אחר, אבל אדם אחד שהושיט מרשות היחיד לרשות היחיד דרך רשות הרבים פטור. וכתב שאולי כוונת התוס' שאין חיוב מן התורה אלא בשני אנשים, אבל מ"מ אסור לעשות כן אף באדם אחד. החז"א (שם) כתב, שהרמב"ם השמיט תנאי זה, ונראה הדברים שחולק על כך, כיון שלא הוכר בתלמוד.

[משנ"ב שם]

ד"ר לרשות הרבים¹¹.

11) ואם מושיט מרה"י דרך כרמלית ושתי רשויות היחיד בדיוטא אחת (היינו באותו צד לאורך הכרמלית), כתב במשנ"ב לקמן (סי' שנה ס"ק יט) שאסור אפילו למעלה מעשרה. ובשעה"צ שם (ס"ק יז) ציין שזה כדעת הא"ר ולא כמג"א שהתיר למעלה מעשרה. אמנם כשהן בשתי דיוטות זו כנגד זו, כתב במשנ"ב שם שמוותר להושיט באויר כרמלית למעלה מעשרה (ובאויר רה"ר אסור אפילו למעלה מעשרה, כמו שכתב בביה"ל לקמן יוש סי' שמה). ולזרוק מרה"י לרה"י דרך אויר רה"ר מותר כל שהוא למעלה מעשרה, כמו שכתב השר"ע לקמן (סי' שנה ס"א).

[משנ"ב שם]

בדיוטא אַחַד¹².

12) כזה וְכֵן, וכתב החז"א (שם אות ב) שדוקא אם רשות הרבים מפסיקה ביניהם, ולא די בזה שהיא מפסיקה מן הצד. עוד כתב, שלגבי המושיט דרך רשות הרבים שמן הצד ולא דרך רשות הרבים שביניהם, יש להסתפק האם הוא חיוב.

[משנ"ב שם]
אָפְלוּ לְמַעְלָה מִעֲשָׂרָה שֶׁהוּא מְקוּם פְּטוּר, תִּכְבֵּד¹³.
13) ואם אחז את החפץ בידו מבעוד יום והושיטו בשבת, הסתפק החז"א (שם אות ד) האם הוא חיוב משום מושיט. וביאר, שאף שבכל הוצאה מרשות לרשות חיוב גם באחז את החפץ בידו מבעוד יום, משום שכשהחפץ מונח בידו הריהו כמונח ברשות שהוא עומד שם, מ"מ בדין מושיט שלמדנו ממלאכת המשכן וחיודש הוא, יתכן שעקירת החפץ היא בכלל צורת המלאכה, ואם עשאה מערב שבת פטור.

[משנ"ב שם]

בְּשֵׁנֵי דְיִוְטוֹת¹⁴.

14) כזה וְכֵן

[משנ"ב שם]

שָׁמָּה שֶׁהָיָה מְנַחֵין עַל-גַּבֵּי הַמַּיִם לֹא הָיָה תְּנָחָה¹⁵.

15) ובטעם הדבר שאינם נחשבים מונחים מצניו כמה שיטות: המג"א (ס"ק ה) כתב, שמים אינם נחשבים למקום ד' טפחים, וכן הביא השטמ"ק (בי"מ ט, ב) בשם הראב"ד, שנחשב לעקירה מן האויר. ומלשון הראשונים (שבת ה, ב) משמע, שהטעם הוא שכיון שהמים נעים ונדים ואינם עומדים במקום אחד, אין החפץ נחשב כמונח.

[משנ"ב שם]

וּמְפִילָא קְשָׁעָקָן מַעַל הַמַּיִם לֹא מְקַרֵי עֲקִינָה¹⁶.

16) ואם המים אינם גבהים ג' טפחים, הסתפק השפת אמת (שבת ק, א) האם כיון שתוך ג' טפחים דינו כלבוד נחשבים הם כמונחים על גבי הקרקע הנחה כל דהו, וכשעוקרם נחשבת עקירה, או כיון שאין סופם לנוח לגמרי שהרי צפים הם על גבי המים, אינם נחשבים מונחים ואין זו עקירה. [ניתכן שספק זה תלוי בשני הטעמים למה חפץ שעל גבי מים אינו נחשב כמונח, ראה בהערה הקודמת].

סימן שמה

דין המושיט מרשות לרשות

[משנ"ב ס"ק ז]

אָבֵל אִם הָיָה בְּדִיּוֹטָא אַחַת וְהִקְשִׁיתִּי הַרְבִּים נִשְׁכָּת גַּם בֵּין הַחֲצֵרוֹת¹.

1) ואם הרשות הרבים אינה נמשכת בין החצירות, אלא היא רק עוברת לפני החצירות, כתבו האבן העזר (בא"ן) והשר"ע הרב (ס"ב), שאפילו אם הוציא את ידו מחצירו מעל רשות הרבים שלפניו, והושיט לה שעומד בחצר שלצידו בהמשך אורך רשות הרבים, אינו חיוב. והוכיחו כן מדברי התוס' (שבת ד, א ד"ה ומא).

הלכות שבת סימן שמו שמה

(ט) או שנטל מיד חברו העומד בחוץ והכניס בפנים, שהעומד בפנים חזב, שהוא עקר והניח, והעומד בחוץ פטור אצל אסור:

שמה דין המושיט מרשות לרשות, ובו סעיף אחד:

א * הנה עומד ברשות הניחיד והוציא ידו מלאה פרות לרשות הרבים (א) * בתוך עשרה, (ב) בשוגג מטר להחזירה (ג) לאותו חצר ואסור * להושיטה (ד) לחצר אחרת, ואם (ה) במזיד, אסור אפלו להחזירה לאותו חצר. * ויש אומרים דהני מלי (ו) כשהוציאה מבעוד יום, אצל אם הוציאה משקשקה מטר (ז) להחזירה, שמה ישליכה מידו ויבוא לידו (ח) חייב חטאת. * במה דברים אמורים כשהוציאה לרשות הרבים, (ט) אצל אם הוציאה לכרמלית, (י) בכל גונא מטר להחזירה:

באר היטב

מחזיק לערוב, שיקח האיגוד הקלי מעל השלחן ולא יתן הישראל, שלא יצעה עקירה. ועמ"א בסימן שו ס"ד ס"ק כ מש"ש: (ב) חיוב, כלומר, אסור חטאת, דחייב ליבא א"כ תחלתו וסופו שגגה.

משנה ברורה

גמורה עד שיגזר במקום שהיה לנוח בשעת עקירה. הורק מרשות הרבים לרשות הרבים ורשות הניחיד באמצע, או מרשות הניחיד לרשות הניחיד ורשות הרבים באמצע, פטור; ואם הלך החפץ שמי אמות ברשות הרבים זה ושתי אמות ברשות הרבים שמעבר השני, הרי זה חזב, שהרשיות מצטרפות. המושיט מרשות הניחיד לרשות הניחיד (ט) דרך רשות הרבים (י) בדיוטא אחרת (יא) ורצה לומר, ששני רשות הניחיד עומדים בצד אחד לאורך רשות הרבים ורשות הרבים מסקי בין שני רשות הניחיד. אפלו למעלה מעשרה שהוא מקום פטור, חייב; בשני דיוטאות (יא) [דהנה, ששני רשות הניחיד עומדים זה כנגד זה], פטור, והינו אפלו למטה מעשרה, עין שם בגמרא הטעם. פשוט יד לפנים ונטל מים מעל גמא והוציא לחוץ, חזב, שהמים בגוף אף הם הן ומנחים על הארץ, וכשלוכת מהן מעט, [קמח] שפוקר מן הקרקע; אצל אם נטל פרות או שמן מעל גבי המים, פטור, שמה שהיו מנחין על גבי המים לא הרי הנחה, ומפילא כשעקרן מעל המים לא מקרי עקירה (יא): (ט) או שנטל וכו'. ואפלו אם העומד בפנים היה גכרי, גם כן העומד בחוץ יש אסור עליו, שיאמר שהוא נותן לו על-מנת להכניס:

א (א) בתוך עשרה. דלמעלה מעשרה מרשות הרבים הוא מקום פטור, כדלעיל בסימן שמה סעיף יב, (ב) ואפלו אם הוציא במזיד מטר להחזירה: (ב) בשוגג מטר וכו'. אף דעבד אסורא, שפעה עקירה ברשות הניחיד כדי להוציא לרשות הרבים, אפלו חזב לא קנסיהו רבנן פ"ן דכשוגג עשה: (ג) לאותו חצר. כדי שלא יתקיים מחשבתו שחשב לפנותו משם: (ד) לחצר אחרת. ואפלו (ב) אחרת, דעל-כל-פנים נתקיים מחשבתו שחשב לפנותו מחצרו, וחישינן דלמא זמנא אחריתא שדי להו לרשות הרבים. (ג) ויש אומרים, דדוקא כשהיתה כפנתו מתחלה לפנותו לאותו חצר אז אסור, דנתקיים מחשבתו לגמרי, אצל אם כפנתו להוציאה לרשות הרבים, מטר לפנותו לחצר. וכל זה כשאותו החצר לא היה בדיוטא אחת [בשורה אחת] עם זה החצר אלא זה כנגד זה, (ד) אצל אם היה בדיוטא אחת ורשות הרבים נמשכת גם בין החצרות, הלא יש בזה אסור דאורייתא להושיט מזו לזו, ואפלו הם למעלה מעשרה, וכמו שכתב לעיל בסוף סימן שמו: (ה) במזיד אסור. דקנסיהו רבנן משום דעבד אסורא, אלא יאחו בידו עד שחשכה: (ו) כשהוציאה מבעוד יום. אז קנסיהו רבנן על שהשהה את ידו במזיד באויר רשות הרבים עד שתחשף: (ז) להחזירה. ורצה לומר, (ח) לאותו חצר: (ח) חייב חטאת. האי לשאנ לא דוקא, דהא במזיד מזרי, אלא ורצה לומר, (י) שמה נשפח ונשליך מידו ויבוא לידו מלאכה שיש בה חייב חטאת (י) להעושים בשגגה, מה שאין כן כשהוציאה מבעוד יום, אפלו אם ישלך לכסוף לא יזכה רק אסור בעלמא, דהא לא עשה עקירה בשבת. (י) ועין באלה רבה שפועד להקל כהיש אומרים, שכן דעת הרבה ראשונים: (ט) אצל לכרמלית. שאינו אלא שבות דרבנן, אפלו אם היה משליך אותם שם להדיא, לא אסרו דהוי כעין גזרה לגזרה: (י) בכל גונאי. פרוש, בין בשוגג (ט) בין במזיד. ודוקא לאותו חצר מטר להחזיר, (י) אצל לא לחצר אחרת:

שער הציון

(ב) פרי מגדים. ולענין חצר אחרת, אימא באלה רבה בשם הרשב"א בעבודת הקדש לאסור, והפרי מגדים כתב להקל בחצר אחרת, וצריך עיון למה, דהא במושיט קמא לן דאפלו למעלה מעשרה בדיוטא אחת חזב וכו' כנגד זה פטור אצל אסור: ואילו דכפנתו בודאי, אצל מדברי הרשב"א שכתב הטעם כדי שלא תעשה מחשבתו, מוכח דאסור בכל גונאי: (ג) אלה רבה בשם רש"י ור"ן ורבנו ירמיה, וכן כתב במאירי: (ג) מגן אברהם בשם הרמב"ם, וכן מוכח בפרוש רבנו תנאל: (ד) מגן אברהם: (ד) שמה נשפח ונשליך מידו מלאכה שיש בה חייב חטאת (י) להעושים בשגגה, דהא בעינן שיהיה תחלתו וסופו שגגה, והכא עשה תחלתו במזיד [מ"א]: (ה) וכן כתב במתניא, ומסים, דאם הוא סמוך לחשכה במזדאיי שבת, במזיד קנסינן לה: (ט) אלה רבה וחסד משה ובגדו"שע ותי"א, דלא כמגן אברהם: (י) אלה רבה, דלא כמגן אברהם, ומכ"כ מה שהשי"א וכן מה שלחן ערוך מדיקבס להחזירה:

א שבת ג
ב ממשקעות הנקרא,
וכן כתב הרב הפניני
פסוק יג ג ה"ו
בשם החוספות וזכר
הפניני בשם הרמב"ן
והרשב"א ד ביה
י"ד

מילואים

הלכות שִׁבְת סִימָן שְׁמו שְׁמו

המשך מעמוד הקודם

שנראה פשוט שאם המקום פרוץ ברובו מארבע רוחות, אי אפשר להתירו על ידי צורת הפתח שהיא יותר מעשר אמות, גם אם שתי צורות הפתח אינן אלא עשר אמות. כיון שסוף סוף רוב המקום פרוץ מכל צידיו ואינו מוקף אלא בצורות הפתח.

סימן שמו

על איזה הוצאה חייב מן התורה

[ש"ע ס"א]

והניחו בְּרִשְׁוֹת־הַרְבֵּיִם⁽¹⁾.

1) ואם הוציא בגדו לרשות הרבים בידו ולבשו ברשות הרבים כשהוא מהלך, כתב החזו"א (או"ח סי' קה ס"ק ו) שחייב, כיון שלבישת הבגד וביטולו אל גוף האדם נחשבת להנחה. וכמו כן כתב בשרת אגרות משה (או"ח ח"ב סי' קיב) שהיוצא בשבת לרשות הרבים ומצא בכיסו כיפה וכדומה, לא ילבשנה כשהוא מהלך, כיון שזו היא הנחתה, אלא ירוץ עד רשות היחיד ויורקנה שם כלאחר יד. ובסוף דבריו כתב, שערף שיוורקנה מיד ברשות הרבים כלאחר יד, ויכול לחזור וללבושה במקומו, שכיון שיכול לזרוק מיד ולא יהיה לו הפסד בכך, מסתבר שאסור לו לרוץ עד רשות היחיד.

לטלטל בין הגגות מדין עומד מרובה. ואף שיש שם פירצה מפולשת מצד לצד ורבים עוברים שם, אין פירצה כזו אוסרת בחצר (כמבואר בש"ע לקמן סי' שסה ס"ג).

וכתב שם (בסוגריות), שאולי דוקא פירצה שבין צורת הפתח לכותל ניתרת מדין 'עומד מרובה', אבל פירצה שבין צורת פתח לחברתה אינה ניתרת על ידי צורות הפתח שבצידה, ואם כן אין להתיר אלא אם כן לצד הרחוב צורות הפתח סמוכות זו לזו בפחות מג' טפחים, שאז מדין לבד נחשבות הן לצורת פתח אחת ארוכה.

[ביה"ל ד"ה הבלטין]

ובגד אֶחָד לְכָל עֶלְמָא מְהִי צוֹרֵת־הַפֶּתַח כָּל כּוּנֵי⁽³⁰⁾.

30) משמעות דבריו, שאפילו לדעת הרמב"ם שאין צורת הפתח מועילה לפירצה שגדולה יותר מעשר אמות אלא אם כן העומד מרובה על הפרוץ, מ"מ מקום שגודלו עשר על עשרים אמות נותר בצורת הפתח מארבע רוחות, משום שצורות הפתח שבצדדים שאין רוחבן יותר מעשר אמות נחשבות לשתי מחיצות שלמות זו כנגד זו, ובמקום שיש שתי מחיצות שלמות אפשר להתיר את שתי הרוחות האחרות אף לדעת הרמב"ם על ידי צורת הפתח גדולה מעשר אמות (כדלקמן במשנ"ב סי' שסב ס"ק נח).

והחזו"א (או"ח סי' ע ס"ק כג ד"ה וכתב המ"ב) תמה על דבריו, וכתב

הלכות שִׁבְת סִימָן שְׁמו שְׁמו

המשך מעמוד רב

שמו ס"א) שמוטר להוציא מרשות היחיד למקום פטור, והרי למעלה מעשרה הוא מקום פטור, מ"מ באופן זה שמוציא מעל עשרה, חוששים שמה יבא להוציא את ידו למטה מעשרה.

עוד טעם למה אסור להוציא פירות בידו למעלה מעשרה, כתב הרשב"א [שהובא בביה"ל], שחששו שמא ישכח ויורקם ונמצא שמניח ברשות הרבים. ולכאורה יש חילוק בין שני הטעמים באופן שהוציא את ידו וקלט מי גשמים ברשות הרבים מעל עשרה טפחים, האם מותר לו להכניסם לרשות היחיד, שלפי הטעם השני שהובא ברשב"א מותר, שהרי כאן גם אם יורקם לא יעבור איסור, ואילו לפי הטעם שהביא הביה"ל שחוששים שיבוא להוציא מתחת לעשרה, גם באופן זה יש לחוש שמה יבוא ליטול ממקום שהוא מתחת לעשרה ויכניס לרשות היחיד.

ואם הוציא ידו למטה מעשרה, כתב הש"ע הרב (ס"א), שאסור לו להחזירה אפילו על ידי שיגביה אותה ויכניסנה כשהיא למעלה מעשרה.

והחזו"א (או"ח סי' סב ס"ק יט אות ב) הוסיף, שיתכן שאפילו באופן שרשות הרבים מפסקת בין החצירות אינו חייב אלא כשהוא מושיט דרך רשות הרבים שביניהן, ולא במושיט דרך רשות הרבים שלפניהן [וראה מה שכתבנו לעיל סי' שמו ס"ק ח].

אמנם תמה, איך יתכן שהמקום שבין החצירות יהיה רשות הרבים, הלא הוא כקן זוית הסמוכה לרשות הרבים שמבואר לעיל (סי' שמה ס"ק נד) שדינה ככרמלית. אמנם במקום אחר (שם סי' קז ס"ק ט) כתב [באחד מהותירוצים], שאם נוה לבני רשות הרבים להשתמש בקן זוית זו, הרי היא טפלה לרשות הרבים ודינה כרשות הרבים.

[ביה"ל ד"ה בתוך עשרה]

וְצֵן בְּפִרְיֵי־מִגְדִים שְׁמֻצְדֵי גִסְרָן בְּשֵׁם נְשִׁי לְהִקְמִיר בְּנֵה⁽²⁾.

2) ולפי זה, אדם שבידו חפץ אסור להוציא את ידו ממרפסת או מחלקן שפתוחים מעל רשות הרבים. ואף שמבואר בש"ע לעיל (סי'

הלכות שִׁבְת סִימָן שְׁנו שְׁנו

המשך מעמוד רד

[משנ"ב ס"ק ב]

וְכָל־שֶׁפֶן לְקַלֵּט מִיָּם מְעַל־גְּבִי הַכֶּתֶל דְּאֶסְרוּ⁽⁴⁾.

(4) כזה